

2. Přednáška: Line search

Úloha:

$$\min_{x \in \mathbb{R}^n} f(x),$$

kde $x \in \mathbb{R}^n$, $n \geq 1$ a $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$ je dvakrát spojitě diferencovatelná.

Iterační algoritmy:

- Začínám v x_0 a vytvářím posloupnost iterací $\{x_k\}_{k=1}^{\infty}$ tak, aby minimum bylo aproximováno s dostatečnou přesností, ideálně končila v přesném řešení.
- K posunutí z x_k do x_{k+1} , aby $f(x_{k+1}) < f(x_k)$ mohu použít informace o $x_0, \dots, x_{k-1}$ a jejich funkčních hodnotách.
- 2 základní strategie, jak se posunout z x_k do x_{k+1} : Line search, trust region.

Line search algoritmus:

Dáno x_0 , interval (a, b) , ε atd. a pro $k = 0, 1, 2, \dots$:

- 1) najdi směr $p_k \in \mathbb{R}^n$ - spádový směr,
- 2) najdi α_k tak, aby $x_k + \alpha_k p_k$ bylo "lepší" než x_k (ideálně minimální - exaktní line search, dostatečně malé - aproximace),
- 3) polož $x_{k+1} = x_k + \alpha_k p_k$.

Příklad3.m

ad 1) viz další přednášky,

ad 2) hledání minima jednodimenzionální funkce $\phi(\alpha) = f(x_k + \alpha p_k)$, tj. řeším úlohu:

$$\min_{\alpha > 0} \phi(\alpha).$$

Jednodimenzionální minimalizace:

Definice: Unimodální funkce

Funkce $\phi : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ je unimodální na intervalu $\langle a, b \rangle$, jestliže existuje $c \in \langle a, b \rangle$ takové, že ϕ je klesající na $\langle a, c \rangle$ a rostoucí na $\langle c, b \rangle$.

Věta: Pozice minima

Nechť ϕ je unimodální v $\langle a, b \rangle$ a nabývá svého minima v $\alpha^* \in \langle a, b \rangle$. Pak pro libovolné x a y , kde $a \leq x < y \leq b$ platí následující tvrzení:

- Je-li $\phi(x) < \phi(y)$, pak $\alpha^* < y$.
- Je-li $\phi(x) > \phi(y)$, pak $\alpha^* > x$.
- Je-li $\phi(x) = \phi(y)$, pak $x < \alpha^* < y$.

Algoritmus:

Za předpokladu unimodální funkce ϕ a pomocí výše uvedené věty generuji posloupnost zmenšujících se intervalů obsahujících řešení α^* (intervaly neurčitosti):

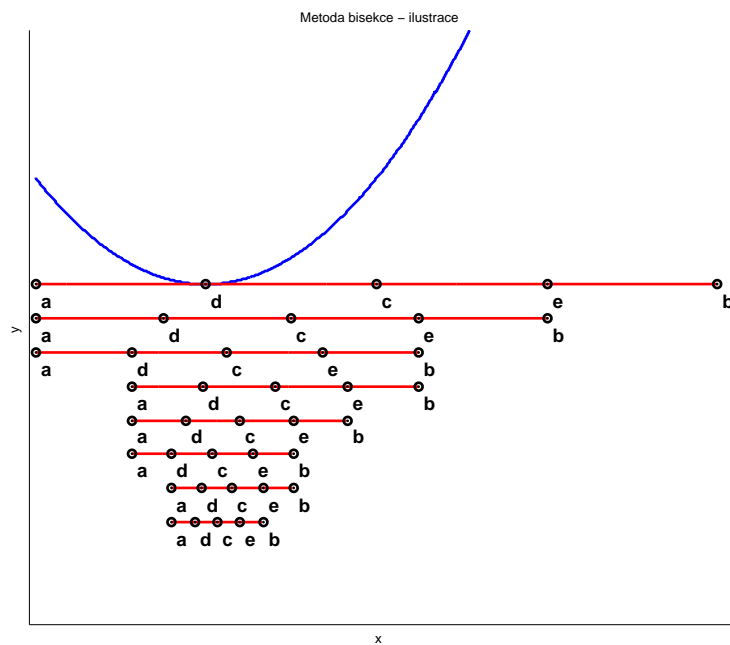
$$\langle a, b \rangle = I_0 \supset I_1 \supset \dots \supset I_{k-1} \supset I_k = \langle a_k, b_k \rangle,$$

$\Delta_k \equiv b_k - a_k$ značí délku k -tého intervalu. Požaduji co nejmenší vyhodnocování funkce ϕ , co největší redukci intervalů, jednoduchost.

Metody:

- **Metoda bisekce:**

- dělení intervalu (a, b) na poloviny,
- jednoduché, drahé - hodně vyhodnocování ϕ ,
- více možností,
- Prikklady3_bisekce.m

- **Fibonacciho metoda:**

- Fibonacciho posloupnost: $F_0 = F_1 = 1$, $F_k = F_{k-1} + F_{k-2}$, $k = 2, \dots, N$

$$1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, \dots$$

- Příklad3_fibonacci.m

- optimální, dělení intervalu (a, b) v poměru fibonacciho čísel $\frac{F_{N-1}}{F_N} > \frac{1}{2}$,

- když chceme zpřesnit, musíme začít od začátku (nová volba N),

-

$$\Delta_0 = b_0 - a_0,$$

$$c_0 = b_0 - \frac{F_{N-1}}{F_N} \Delta_0,$$

$$d_0 = a_0 + \frac{F_{N-1}}{F_N} \Delta_0,$$

$$c_0 = a_0 + \frac{F_{N-2}}{F_N} \Delta_0,$$

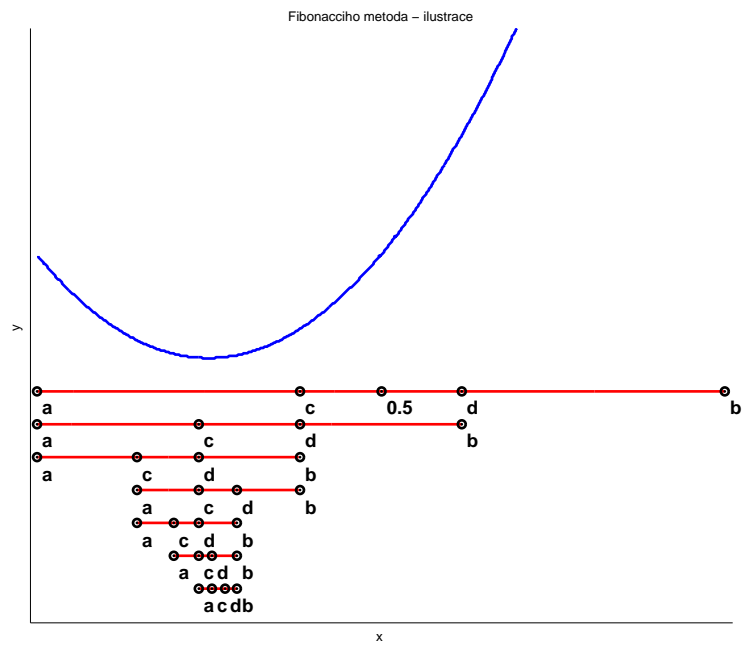
$$\Delta_1 = b_1 - a_1 = \frac{F_{N-1}}{F_N} \Delta_0,$$

$$c_1 = b_1 - \frac{F_{N-2}}{F_N} \Delta_1,$$

$$d_1 = a_1 + \frac{F_{N-2}}{F_N} \Delta_1,$$

- nový bod je umístěn v daném intervalu symetricky s již existujícím bodem

$$\Delta_k = \frac{F_{N-k}}{F_N} \Delta_0.$$

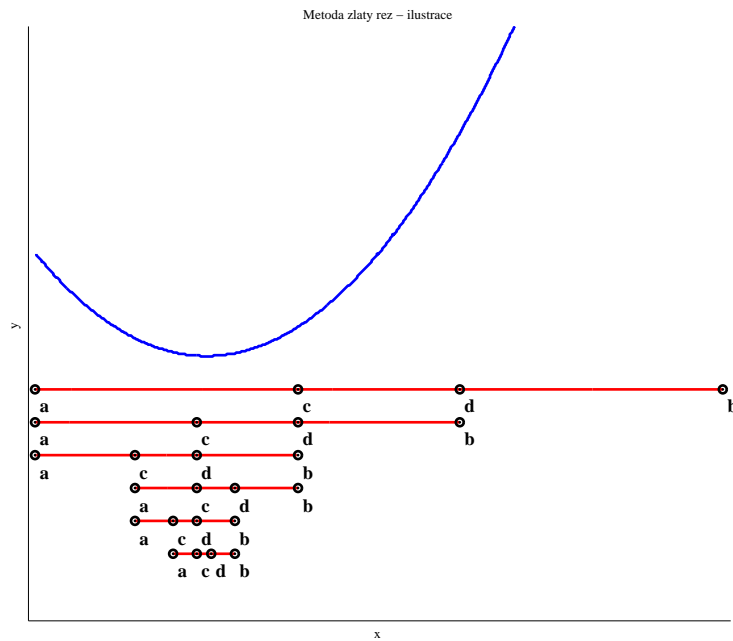

• **Metoda zlatého řezu:**

- optimální,
- zafixujeme zkracování intervalu na jedné hodnotě:

$$\xi = \lim_{N \rightarrow \infty} \frac{F_{N-1}}{F_N},$$

- platí $\xi = \frac{\sqrt{5}-1}{2}$ - zlatý řez,
- $\Delta_k = \xi^k \Delta_0$,
- Prikklady3_zlatyrez.m

• **Newtonova metoda:**

- Nechť $\phi(x)$ je hladká funkce, unimodální na intervalu (a, b) .
- Aproximujeme $\phi(x)$ pomocí kvadratické funkce $q(x)$, která se bude shodovat v následujících parametrech:

$$\phi(x_k) = q(x_k), \quad \phi'(x_k) = q'(x_k), \quad \phi''(x_k) = q''(x_k)$$

⇒ Taylorův polynom 2. řádu

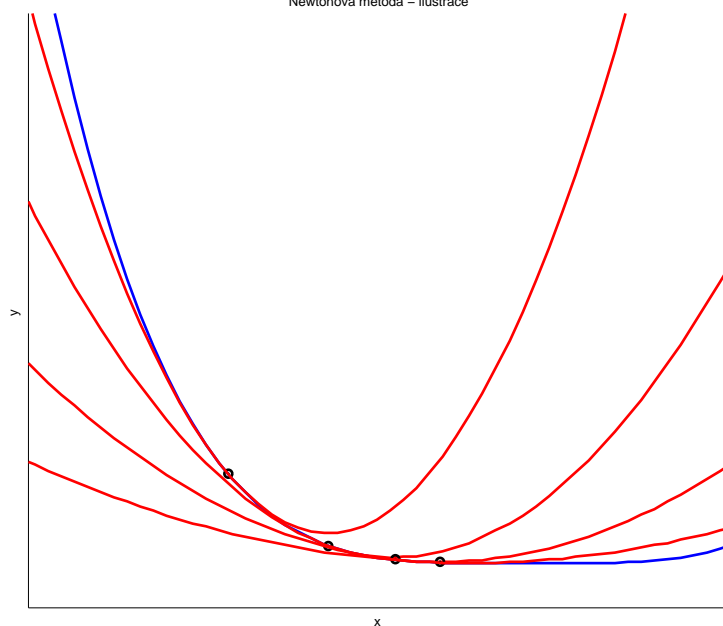
$$\phi(x) \approx q(x) = \phi(x_k) + \phi'(x_k)(x - x_k) + \frac{\phi''(x_k)}{2}(x - x_k)^2$$

- x_{k+1} je bod minima funkce $q(x)$.
- Nutná podmínka extrému:

$$q'(x) = \phi'(x_k) + \phi''(x_k)(x - x_k) = 0,$$

Stacionární bod: $x = x_k - \frac{\phi'(x_k)}{\phi''(x_k)}$.

- Protože jde o kvadratickou funkci, je stacionární bod i lokálním minimem (zároveň i globálním minimem)
- ⇒ iterační předpis $x_{k+1} = x_k - \frac{\phi'(x_k)}{\phi''(x_k)}$.
- Příklad3_newton.m

• **Interpolace pomocí kvadratické funkce:**

- trojice bodů $[x_1, \phi(x_1)]$, $[x_2, \phi(x_2)]$, $[x_3, \phi(x_3)]$
- interpolace kvadratickou funkcí (např. Lagrangeův interpolační polynom), nepotřebují derivace:

$$\phi(x) \approx q(x) = \phi(x_1) \frac{(x - x_2)(x - x_3)}{(x_1 - x_2)(x_1 - x_3)} + \phi(x_2) \frac{(x - x_1)(x - x_3)}{(x_2 - x_1)(x_2 - x_3)} + \phi(x_3) \frac{(x - x_1)(x - x_2)}{(x_3 - x_1)(x_3 - x_2)}$$

- x_4 je bodem minima funkce $q(x)$.
- Vyberu novou trojici bodů porovnáním funkčních hodnot $\phi(x_1)$, $\phi(x_2)$, $\phi(x_3)$, $\phi(x_4) \Rightarrow (x_2, x_4, x_3)$ nebo (x_1, x_2, x_4) .

- **Testování dostatečného poklesu:**

- Dilema přesnost $\times$ výpočetní čas.
- Použití minimalizační metody (viz výše), ale zastavím hledání řešení, pokud interval neurčitosti splňuje podmínku:

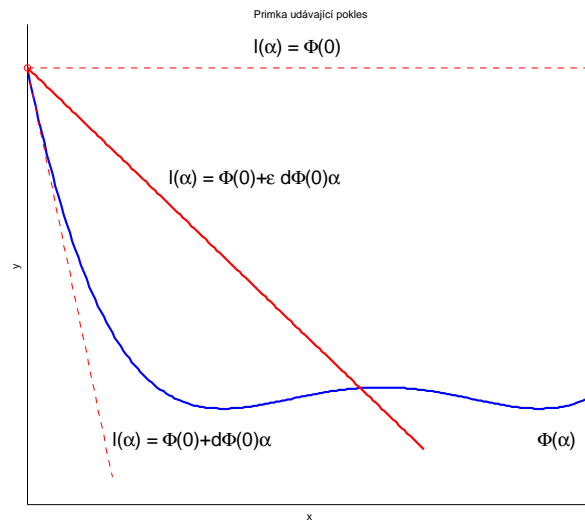
$$|\alpha^* - \bar{\alpha}| \leq c\bar{\alpha},$$

kde α^* je přesné řešení, $\bar{\alpha}$ je aktuální řešení, $|\alpha^* - \bar{\alpha}|$ délka intervalu neurčitosti.

- Spokojím se s dostatečným poklesem.

Přímka udávající pokles:

- x_k, p_k spádový směr $\phi'(0) = \text{grad}^T f(x_k)p_k < 0$.
- Chci zvolit α tak, aby $\phi(\alpha) \equiv f(x_k + \alpha p_k)$ dostatečně pokleslo a α nebylo ani malé ani velké.
- Přímka udávající pokles: pro dané $\varepsilon \in (0, 1)$: $l(\alpha) \equiv \phi(0) + \varepsilon\phi'(0)\alpha$.
- Pro všechna α taková, že $\phi(\alpha) < l(\alpha)$ platí $f(x_k + \alpha p_k) = \phi(\alpha) < \phi(0) = f(x_k)$.

Armijův test (podmínka):

- Pokud bude α malé i pokles může být malý.
- Volba tak, aby například dvojnásobné (desetinásobné) α už nesplnilo podmínku $\phi(\alpha) < l(\alpha)$, tj. zvol η ($\eta = 2$) a najdi α tak, aby

$$\phi(\alpha) \leq \phi(0) + \varepsilon\phi'(0)\alpha \tag{1}$$

^

$$\phi(\eta\alpha) > \phi(0) + \varepsilon\phi'(0)\alpha. \tag{2}$$

- Pseudo-algoritmus:
  - Start: volím ε (v praxi volíme malé, 10^{-4}), η , $\alpha \dots$
  - Pokud je splněna (1), prováděj $\alpha = \eta\alpha$ dokud není splněna (2).
  - Pokud není splněna (1), prováděj $\alpha = \frac{\alpha}{\eta}$, dokud není splněna (1).
- Interval přípustných hodnot α nemusí obsahovat minimum funkce $\phi(\alpha)$.
- Příklad3_pokles.m

Goldsteinův test (podmínka):

- Zvolím $\varepsilon \in (0, \frac{1}{2})$ tak, aby

$$\phi(\alpha) \leq \phi(0) + \varepsilon\phi'(0)\alpha. \quad (3)$$

- Aby α nebylo příliš malé, musí ležet nad jinou přímkou, tj.

$$\phi(\alpha) \geq \phi(0) + (1 - \varepsilon)\phi'(0)\alpha. \quad (4)$$

- Interval přípustných hodnot α nemusí obsahovat minimum funkce $\phi(\alpha)$.
- Příklad3_goldstein.m

Wolfeho test (podmínka):

- Zvolím $\varepsilon \in (0, \frac{1}{2})$ tak, aby

$$\phi(\alpha) \leq \phi(0) + \varepsilon\phi'(0)\alpha. \quad (5)$$

- Dám požadavek na sklon: pokud jsem blízko minima $\phi(\alpha)$ má menší sklon než $\phi(0)$.
- Wolfeho podmínka: (5) a

$$\phi(\alpha)' \geq (1 - \varepsilon)\phi'(0). \quad (6)$$

- Silná Wolfeho podmínka: (5) a

$$|\phi(\alpha)'| \leq (1 - \varepsilon)|\phi'(0)|. \quad (7)$$

- Nemusím se omezovat jen jedním ε .
- Alternativa: pro $0 < c_1 < c_2 < 1$

$$\phi(\alpha) \leq \phi(0) + c_1\phi'(0)\alpha,$$

$$\phi'(\alpha) \geq c_2\phi'(0),$$

$$|\phi(\alpha)| \leq c_2|\phi'(0)|.$$

- Wolfeho test zaručí jak dostatečný pokles $\phi(\alpha)$, tak dostatečný nárůst $\phi'(\alpha)$ vzhledem k $\alpha = 0$.
- Příklad3_wolfe.m

Konvergence algoritmů typu Line-search:

- Body x_k nalezené Line-search algoritmem obecně nemusí konvergovat k přesnému řešení x^* .
- Konvergenci lze chápat v různém smyslu:
 $\lim_{k \rightarrow \infty} x_k = x^*$ nebo $\lim_{k \rightarrow \infty} \|\nabla f(x_k)\| = 0$.
- Označme $\cos \theta_k = \frac{-p_k^T \nabla f_k}{\|\nabla f_k\| \|p_k\|}$, $\theta_k \dots$ úhel svírající zvolený spádový směr a směr největšího spádu.
- Lipchitzovská spojitost $\nabla f(x)$ na Ω : existuje konstanta $L > 0$ taková, že

$$\|\nabla f(x) - \nabla f(y)\| \leq L\|x - y\|, \quad \forall x, y \in \Omega.$$

- Vrstevnicová oblast $\Gamma_{f(x_0)} \equiv \{x : f(x) \leq f(x_0)\}$.

Věta: Nechť $x_0 \in \mathbb{R}^n$ je počáteční přiblížení a nechť $f \in \mathbf{C}^1(\Omega)$, kde Ω je otevřená množina obsahující vrstevnicovou oblast $\Gamma_{f(x_0)}$. Dále nechť ∇f je Lipschitzovsky spojitý na Ω . Uvažujme algoritmus Line-search, tj. iterace $x_{k+1} = x_k + \alpha_k p_k$, kde p_k je spádový směr a α_k splňuje Wolfeho podmínky. Potom

$$\sum_{k \geq 0} \cos^2(\theta_k) \|\nabla f(x_k)\|^2 < \infty$$

a tato podmínka implikuje

$$\cos^2(\theta_k) \|\nabla f(x_k)\|^2 \rightarrow 0 \quad \text{pro } k \rightarrow \infty.$$

Definice: Řekneme, že konvergentní posloupnost $\{x_k\}$ konverguje k x^* rychlostí řádu p , pokud existují čísla $0 < c < 1$ a $k_0 > 0$ taková, že platí

$$\frac{\|\epsilon_{k+1}\|}{\|\epsilon_k\|^p} \leq c, \quad \forall k \geq k_0.$$

Kde $\epsilon_k \equiv x_k - x^*$.

Pro $p = 1$ mluvíme o lineární rychlosti konvergence,

pro $p = 2$ mluvíme o kvadratické rychlosti konvergence.

Pokud platí

$$\frac{\|\epsilon_{k+1}\|}{\|\epsilon_k\|} \leq a_k,$$

kde $\{a_k\}$ je posloupnost nezáporných čísel, $a_k \rightarrow 0^+$ pro $k \rightarrow \infty$, hovoříme o superlineární konvergenci.

Základní spádové metody

Úloha:

$$\min_{x \in \mathbb{R}^n} f(x),$$

kde $x \in \mathbb{R}^n$, $n \geq 1$ a $f : \mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}$.

Iterační algoritmy:

- Začínám v x_0 a vytvářím posloupnost iterací $\{x_k\}_{k=0}^{\infty}$, tak, aby minimum bylo aproximováno s dostatečnou přesností, ideálně končila v přesném řešení.
- K posunutí z x_k do x_{k+1} , aby $f(x_{k+1}) < f(x_k)$ mohu použít informace o $x_0, \dots, x_{k-1}$ a jejich funkčních hodnotách.

Line search algoritmus:

Dáno x_0 , interval (a, b) , ε atd. a pro $k = 0, 1, 2, \dots$:

- 1) najdi spádový směr $p_k \in \mathbb{R}^n$, tj. $\nabla^T f(x_k)p_k < 0$, směr p_k NESMÍ být kolmý k $\nabla f(x_k)$.
- 2) najdi α_k tak, aby $x_k + \alpha_k p_k$ bylo "lepší" než x_k ,
- 3) polož $x_{k+1} = x_k + \alpha_k p_k$.

Metoda největšího spádu:

- $f \in C^1(\mathbb{R}^n)$, směr $p_k = -g_k = -\nabla f(x_k)$.
- Globálně konvergentní, $\theta_k = \pi$, $\forall k$, v praxi pomalá.
- Důležitá z teoretického hlediska.

Kvadratická funkce f :

- Předpokládejme funkci f ve tvaru $f(x) = \frac{1}{2}x^T Ax - x^T b$, kde A je symetrická pozitivně definitní matice.
- Gradient: $g_k = Ax_k - b$.
- Stacionární bod $Ax_k = b$ - soustava lineárních algebraických rovnic.
- Hessova matice $H_k = A$ je pozitivně definitní $\rightarrow$ ostře konvexní funkce, tj. stacionární bod je globální minimum.

- Zvolme $f_1(x) = \frac{1}{2}\|x - x^*\|_A^2$, potom $f(x) = f_1(x) - \frac{1}{2}x^{*T}Ax^* \rightarrow f(x)$ a $f_1(x)$ se liší jen o konstantu $\rightarrow$ mají stejné lokální minimum, stejný gradient.

$$\begin{aligned} f_1(x) &= \frac{1}{2}\|x - x^*\|_A^2 = \frac{1}{2}(x - x^*)^T A(x - x^*) = \frac{1}{2}(x^T Ax - x^{*T} Ax - x^T Ax^* + x^{*T} Ax^*) = \\ &= \frac{1}{2}x^T Ax - x^T Ax^* + \frac{1}{2}x^{*T} Ax^* = \frac{1}{2}x^T Ax - x^T b + \frac{1}{2}x^{*T} Ax^*. \end{aligned}$$

- Dáno x_0 , $x_{k+1} = x_k - \alpha_k g_k$, kde $g_k = Ax_k - b$ a $\alpha_k = \frac{g_k^T g_k}{g_k^T A g_k}$ (exaktní line-search).

$$\begin{aligned} \phi(\alpha) &= f(x_k - \alpha g_k) = \frac{1}{2}(x_k - \alpha g_k)^T A(x_k - \alpha g_k) - (x_k - \alpha g_k)^T b = \frac{1}{2}x_k^T Ax_k - \frac{1}{2}\alpha g_k^T Ax_k - \\ &- \frac{1}{2}\alpha x_k^T A g_k + \frac{1}{2}\alpha^2 g_k^T A g_k - x_k^T b + \alpha g_k^T b = \frac{1}{2}x_k^T Ax_k - \alpha g_k^T Ax_k + \alpha g_k^T b - x_k^T b + \frac{1}{2}\alpha^2 g_k^T A g_k. \end{aligned}$$

$$\frac{d\phi(\alpha)}{d\alpha} = -g_k^T Ax_k + g_k^T b + \alpha g_k^T A g_k = 0$$

$$g_k^T (b - Ax_k) + \alpha g_k^T A g_k = 0$$

$$\alpha g_k^T A g_k = g_k^T g_k \quad \Rightarrow \quad \alpha = \frac{g_k^T g_k}{g_k^T A g_k}.$$

- Gradient lze počítat rekurzivně: $g_{k+1} = g_k - \alpha_k A g_k$.

$$g_{k+1} = Ax_{k+1} - b = A(x_k - \alpha_k g_k) - b = Ax_k - \alpha_k A g_k - b = g_k - \alpha_k A g_k.$$

- Příklady4.m

Rychlost konvergence:

- $\|x_{k+1} - x^*\|_A^2 = \left(1 - \frac{(g_k^T g_k)^2}{(g_k^T A g_k)(g_k^T A^{-1} g_k)}\right) \|x_k - x^*\|_A^2 \dots$ špatně se interpretuje.

- Důkaz:

$$\|x_{k+1} - x^*\|_A^2 = (1 - c)\|x_k - x^*\|_A^2 = \|x_k - x^*\|_A^2 - c\|x_k - x^*\|_A^2$$

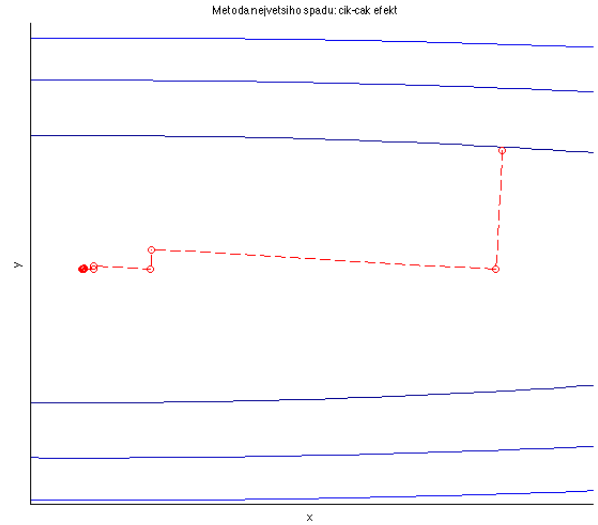
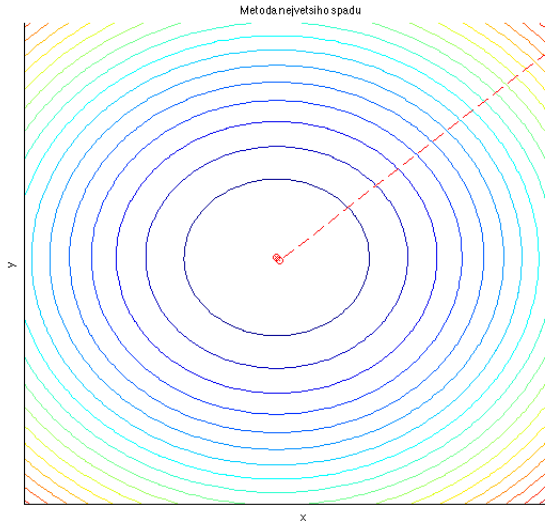
$$\|x_k - x^*\|_A^2 - \|x_{k+1} - x^*\|_A^2 = c\|x_k - x^*\|_A^2$$

1. $x_{k+1} = x_k - \alpha_k g_k$

2. $\alpha_k = \frac{g_k^T g_k}{g_k^T A g_k}$

3. $g_k = Ax_k - b = A(x_k - x^*)$

4. $\|x_k - x^*\|_A^2 = \|x_k - A^{-1}b\|_A^2 = (x_k - A^{-1}b)^T A(x_k - A^{-1}b) = x_k^T Ax_k - b^T A^{-1}Ax_k - x_k^T AA^{-1}b + b^T A^{-1}AA^{-1}b = (Ax_k - b)^T A^{-1}(Ax_k - b) = g_k^T A^{-1}g_k$

$$\begin{aligned} \|x_k - x^*\|_A^2 - \|x_{k+1} - x^*\|_A^2 &= (x_k - x^*)^T A(x_k - x^*) - (x_{k+1} - x^*)^T A(x_{k+1} - x^*) = \\ &= x_k^T A x_k - x^{*T} A x_k - x_k^T A x^* + x^{*T} A x^* - x_{k+1}^T A x_{k+1} + x^{*T} A x_{k+1} + x_{k+1}^T A x^* - x^{*T} A x^* = \dots \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} x_{k+1}^T A x_{k+1} &= (x_k - \alpha_k g_k)^T A(x_k - \alpha_k g_k) = x_k^T A x_k - \alpha_k g_k^T A x_k - \alpha_k x_k^T A g_k + \alpha_k^2 g_k^T A g_k \\ x^{*T} A x_{k+1} + x_{k+1}^T A x^* &= 2x^{*T} A x_{k+1} = 2x^{*T} A(x_k - \alpha_k g_k) = 2x^{*T} A x_k - 2\alpha_k x^{*T} A g_k \\ -x^{*T} A x_k - x_k^T A x^* &= -2x^{*T} A x_k \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \dots &= x_k^T A x_k - 2x^{*T} A x_k - x_k^T A x^* + \alpha_k g_k^T A x_k + \alpha_k x_k^T A g_k - \alpha_k^2 g_k^T A g_k + 2x^{*T} A x_k - 2\alpha_k x^{*T} A g_k = \\ &= 2\alpha_k g_k^T A(x_k - x^*) - \alpha_k^2 g_k^T A g_k = \frac{2g_k^T g_k}{g_k^T A g_k} g_k^T g_k - \frac{(g_k^T g_k)^2}{(g_k^T A g_k)^2} \cdot g_k^T A g_k = \frac{(g_k^T g_k)^2}{(g_k^T A g_k)} \|x_k - x^*\|_A^2 = \\ &= \frac{(g_k^T g_k)^2}{(g_k^T A g_k)(g_k^T A^{-1} g_k)} \|x_k - x^*\|_A^2 \end{aligned}$$

- $c \in (0, 1) \rightarrow 1 - c < 1$

Věta: Necht' je funkce $f(x)$ ostře konvexní (A je symetrická, pozitivně definitní) a aplikujeme metodu největšího spádu, tj. $x_{k+1} = x_k - \alpha_k g_k$, kde $\alpha_k = \frac{g_k^T g_k}{g_k^T A g_k}$, potom pro chybu platí:

$$\|x_{k+1} - x^*\|_A^2 \leq \left(\frac{\lambda_n - \lambda_1}{\lambda_n + \lambda_1} \right)^2 \|x_k - x^*\|_A^2,$$

kde $0 < \lambda_1 \leq \lambda_2 \leq \dots \leq \lambda_n$, jsou vlastní čísla matice A .

- Lineární rychlost konvergence.
- Kantorovičova nerovnost: Nechť $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ je symetrická pozitivně definitní matice, potom pro všechna netriviální x platí

$$\frac{(x^T x)^2}{(x^T A x)(x^T A^{-1} x)} \geq \frac{4\lambda_1 \lambda_n}{(\lambda_1 + \lambda_n)^2}.$$

- $c = \left(\frac{\lambda_n - \lambda_1}{\lambda_n + \lambda_1}\right)^2 = \left(\frac{\kappa - 1}{\kappa + 1}\right)^2$, $\kappa = \frac{\lambda_n}{\lambda_1}$ je číslo podmíněnosti matice A .
  - $\kappa = \text{cond}(A) \approx 800 \rightarrow$ dobrá podmíněnost matice A
  - $c = \left(\frac{799}{801}\right)^2 = 0.995 \rightarrow$ pomalá konvergence
  - čím menší je c , tj. $\lambda_1 \approx \lambda_n$ (například $A = kI \rightarrow \lambda_1 = \dots = \lambda_n = 1$), potom jsou hladiny podobné kružnicím $\rightarrow$ rychlá konvergence
  - čím větší c , potom se hladiny protahují do elips a čím protaženější elipsy, tím horší cik-cak efekt.
- Příklad4.m

Nekvadratická funkce f :

- Podobné použití, problém gradient a line-search.
- V blízkosti minima funkce $f(x)$ se začne blížit kvadratické funkci (Taylorův polynom).
- Konverguje lineárně s faktorem c a λ_1, λ_n jsou vlastní čísla Hessovy matice $H(x_k) = \nabla^2 f(x_k)$.

Newtonova metoda:

- f aproximujeme lokálně kvadratickou funkcí, minimum je další aproximace.
- Taylorův polynom v bodě x_k :

$$f(x) \approx q(x) = f(x_k) + \nabla f(x_k)^T (x - x_k) + \frac{1}{2} (x - x_k)^T H(x_k) (x - x_k).$$

- Stacionární bod:

$$\nabla q(x) = \nabla f(x_k) + H(x_k)(x - x_k) = 0,$$

$$x = x_{k+1} = x_k - H(x_k)^{-1} \nabla f(x_k).$$

- Vyřešit $H(x_k)d_k = -g_k$, $x_{k+1} = x_k + d_k$ - čistá Newtonova metoda.
- V každém kroku se řeší soustava lineárních algebraických rovnic.
- V blízkosti řešení, nebo pokud je $f(x)$ ostře konvexní, potom $H(x_k)$ je pozitivně definitní.

Věta: Nechť $f(x) \in \mathbf{C}^2(\mathbb{R}^n)$ a $\nabla^2 f(x) = H(x)$ je Lipschitzovsky spojitá v okolí řešení x^* . Předpokládejme Newtonovu iterační metodu $x_{k+1} = x_k + p_k$, kde $p_k = -H^{-1}(x_k)g_k$, potom

a) pokud je x_0 blízko řešení x^* , potom posloupnost Newtonových iterací konverguje k řešení,

b) rychlost konvergence posloupnosti $\{x_k\}$ je kvadratická,

c) posloupnost $\{\|\nabla f_k\|\}$ konverguje k nule kvadraticky.

- Základní Newtonova metoda není vhodná pro praktické výpočty.
- H_k nemusí být symetrická pozitivně definitní a i pokud je, nemusí iterace konvergovat (x_0 je daleko od x^*).

Line search:

- Pokud H_k je symetrická pozitivně definitní a $d_k = -H_k^{-1}g_k$, potom $g_k^T d_k = -g_k^T H_k^{-1}g_k < 0 \rightarrow d_k$ je spádový směr.
- $x_{k+1} = x_k - \alpha_k H_k^{-1}g_k$, minimalizace ve směru blízko řešení, tj, $\alpha_k \approx 1$.
- Prikklady4_Newton.m

Obecně lze uvažovat třídu algoritmů

$$x_{k+1} = x_k - \alpha_k M_k g_k,$$

kde $M_k \in \mathbb{R}^{n \times n}$, pokud $M_k = I \rightarrow$ metoda největšího spádu, pro $M_k = H_k^{-1} \rightarrow$ Newtonova metoda. Nejlépe pokud M_k je symetrická pozitivně definitní $\rightarrow$ zajistím spádovost směru $p_k = -M_k g_k$.

- $g_k^T p_k < 0 \rightarrow -g_k^T M_k g_k < 0$ pokud M_k je SPD